

Pracovníci z Rumunska v českých lesích: pokračování

Simina Guga

Abstrakt:

Tento článek představuje pokračování textu zveřejněného v březnu 2011, který popisoval situaci některých rumunských dělníků vykořisťovaných při práci v českých lesích v průběhu první poloviny roku 2010. Tento text se zakládá na celé řadě rozhovorů vedených v červenci 2011 v Rumunsku jak se samotnými pracovníky, tak i s veřejnými institucemi a některými ze společností, které jsou s případem spjaté. Cílem je popsat změny ve způsobu nabírání pracovníků, k nimž došlo po ukončení fungování kanceláře firmy PBM Union Jobs v Târgu Mureș. Dále je záměrem textu přiblížit jednotlivé aktéry zapojené do celé záležitosti i pracovní a životní podmínky některých pracovníků v České republice.

V předchozím výzkumu bylo mimo jiné zjištěno, že značná část lesních dělníků z Rumunska, kteří byli přivezeni do Čech, patřila mezi etnické Maďary. Většinou pocházeli z oblasti Mureș, Harghita a Covasna (maďarsky Kovászna). To představuje hlavní důvod, proč výzkum pokračoval ve zjišťování dalších skutečností právě v tomto regionu, a sice ve snaze navázat kontakt s nejrůznějšími skupinami lesních dělníků a vyposlechnout si jejich příběhy. Čím více jsme se pokoušeli zachytit co nejcelistvější obrázek celé situace, tím širší musel být náš záběr. Do výzkumu spadaly stovky až tisíce Rumunů, kteří prošli zkušeností dočasné práce v České republice. Pro účely daného výzkumu jsme se zaměřili na ty, kteří pocházeli z venkovských oblastí a malých městeček v oblasti Covasna a Harghita, neopominuli jsme ale ani některé další aktéry, kteří měli podíl na celém procesu (dopravní společnosti, místní lidi zodpovědné za nábor pracovníků, o nichž dělníci mluvili, atd.).

Nábor pracovníků

Ve srovnání se zjištěními publikovanými před několika měsíci nám informace shromážděné toto léto umožňují udělat si jasnější představu o různých strategiích užívaných při náboru rumunských lesních dělníků. Některé strategie byly poměrně transparentní (zahrnovaly inzeráty publikované v místním tisku i registrační kancelář), ale jiné tak **průhledné nebyly** a

zakládaly se především na osobních setkáních s pracovníky přímo ve vesnicích nacházejících se v daných oblastech.

Po skandálu, do něhož byla zapletena hlavní pracovní agentura získávající dělníky, PBM Union Jobs v Târgu Mureș, a poté, co její činnost začala být prošetřována rumunským Úřadem inspekce práce a Sekcí pro vyšetřování organizovaného zločinu policie v Târgu Mureș, firma v létě 2010 po odjezdu ředitelky této firmy, **Marty Pavelové**, ukončila činnost. Marta Pavelová ale v Rumunsku působí i nadále – podílela se na náborech pracovníků ve vesnicích v oblasti Covasna a Harghita a představovala se při té příležitosti dělníkům jako zaměstnankyně mateřské firmy z Čech mající na starosti nábor pracovní síly.¹ Lidé si vzpomínají, že o ní slyšeli od obyvatel jiných vsí, do nichž se vypravila s mužem české či slovenské národnosti,² aby šířila povědomí o pracovní nabídce v ČR.

V průběhu náborech pracovníků česká firma počítala s různými aktéry, např. se zapojením **místních náborářů** (např. C. H., ženy, jež prý pochází z města Odorheiu Secuiesc), nebo se zapojením těch, kteří sami pracovní nabídku přijali a byli požádáni, aby informace o štedré nabídce šířili mezi dalšími potenciálními zájemci v dané oblasti. Novinka se rozšířila rychle, jelikož náboráři cestovali od jedné vesnice ke druhé a všude mluvili s nejdůležitějšími osobami, nechali letáky v obchodech s potravinami, uveřejnili inzeráty v místních maďarských novinách a sjednali si setkání se zájemci.

Taková setkání se konala jen pár dní poté, co náboráři ves poprvé navštívili, a vedla je buď „Marta“ (Pavelová), nebo místní náboráři. Situace, již líčili zájemcům, nebyla zcela totožná, ale všude se přinejmenším velmi podobala. Říkali, že potřebují co nejvíce dělníků – mužů i žen –, kteří by se mohli v průběhu několika dní pustit do práce. Zaměstnavatel nabízel ubytování, peníze na jídlo a dopravu z Rumunska do Čech zdarma. Pokud by dělníci v Čechách zůstali déle než tři měsíce, měla jim být proplacena i cesta zpátky domů. V protikladu vůči těm, kteří se na práci přihlásili na jaře 2010 a zaplatili poplatky za zprostředkování ve výši 150–450 eur³, v tomto případě **žádný poplatek požadován nebyl**.

Hlavní náplní práce mělo být kácení stromů v českých lesích, a to devět hodin denně s hodinovou přestávkou na oběd, šest dní v týdnu. Ačkoliv se některé z vesnic vyznačovaly tradicí dřevozpracujícího průmyslu, nebyla vyžadována žádná kvalifikace ani předchozí zkušenosti s prací v lese. Slibované mzdy se pohybovaly mezi 1200 a 1700 eury za měsíc⁴, záviset měly na osobním nasazení pracovníka a na jeho či její schopnosti dosáhnout či dokonce přesáhnout stanovené kvóty.

Ti, kteří náboře prováděli, zájemcům přiznali, že za každého, kdo se na práci přihlásí, dostávají 50–80 eur a mají tudíž zájem na tom sehnat co nejvíce lidí.

¹ Podle sdělení pracovníků, kteří se ve svých vsích sešli, tyto náboře probíhaly od června do srpna 2010.

² Totožnost tohoto muže žádný z pracovníků neznal.

³ Viz předchozí článek <http://www.migrationonline.cz/e-library/?x=2281275>

⁴ V některých vsích jim bylo přislíbeno 1200–1500 eur měsíčně, jinde 1500–1700 eur.

Odjezd z Rumunska

Jen několik dní poté, co proběhly schůzky, přijelo několik autobusů a minibusů a vyzvedly pracovníky. Jelikož v některých vsích nabídka vzbudila příliš velký zájem, nemohli odjet všichni naráz. Některé skupiny se do České Republiky dostaly přímo, jedním autobusem, zatímco jiné musely přesehnout na jiný autobus v Budapešti; vyzvedly je tam minibusy patřící českému zaměstnavateli či jiným maďarským nebo slovenským firmám. Minibusy také přijížděly přibližně každé dva až tři dny a přivážely nazpátek vracející se dělníky – poté odvážely dělníky nové.

Z blízkých měst občas také přijížděly autobusy a odvážely pracovníky ze vsí. Některé z těchto autobusů provozovaly místní rumunské dopravní společnosti a dělníci si posléze vybavili, že si jim jeden řidič z Baraoltu (oblast Covasna) stěžoval, že řidiči za své služby nedostali zapláceno. Jiná dopravní společnost z Cluje-Napocy se potýkala s obdobnou situací. Nakonec za přepravní služby, které české firmě poskytla, prý obdržela pouze část sjednané odměny.

Práce v českých lesích

Rumuni pracovali ve skupinách rozmístěných po celé republice. Působili v Národním parku Šumava, v Krušných horách, Krkonošském národním parku atd., přičemž ubytování a pracovní podmínky se místo od místa trochu lišily, zaměstnávala je ale tatáž firma: Wood Servis Praha, která patrně působila jako nepřímý⁵ subdodavatel firmy Less & Forest.

Na místech určených lidem většinou bydleli v penzionech a ubytovnách, které v zimě využívají turisté. Čtyři až osm lidí sdílelo jeden pokoj a vždy několik pokojů mělo k dispozici společnou kuchyni a sprchy a toalety. S kvalitou **ubytování** jako takového byli dělníci většinou spokojeni; stěžovali si jen na to, že neustále stáli ve frontách na kuchyni nebo na koupelnu či záchod.

Ve srovnání s lidmi, o nichž byla řeč v předchozím článku, tito pracovníci z druhé poloviny roku obdrželi nějaké ochranné **pomůcky**. Vysoké boty, rukavice a helmy ale přesto od začátku od zaměstnavatele k dispozici nedostali. Bylo jim řečeno, že za účelem pořízení těchto věcí jim bude ze mzdy strženo 150–200 eur, přičemž jim tyto peníze měly být proplaceny po ukončení doby trvání smlouvy a návratu do Rumunska.

Ačkoliv pracovníci původně dostali informaci, že půjde o **kácení stromů**, na místě určených zjistili, že někteří z nich stromy budou muset také **zbavovat kůry**. Tuto práci považovali za

⁵ Wood Servis Praha není přímým subdodavatelem firmy Less & Forest, ale s největší pravděpodobností se jedná o subdodavatele působícího přes jinou firmu – Madera Servizio s.r.o. Ačkoli v tento okamžik Iniciativa za práva pracovních migrantů a migrantek ještě nemá dostatek důkazů, je přesvědčena, že se jedná o pravdivé informace.

mnohem náročnější než běžné kácení. Valná část z nich viděla nástroje na zbavování kůry poprvé v životě a neměla ani tušení, jak se používají. Dokonce i ti, kteří měli z dřívější zkušenosti s kácením, se s těmito nástroji setkali poprvé a považovali je za nebezpečné. V závislosti na typu práce, kterou měli vykonávat, většina pracovníků obdržela motorovou pilu vážící přibližně 14 kg. Každý se ale s motorovou pilou musel naučit zacházet a dennodenně s ní pracovat.

Co se týče **pracovní doby**, zjistili dělníci, že namísto devíti hodin denně po šest dní v týdnu, což by odpovídalo slibům, museli pracovat sedm dní v týdnu, vstávat ve čtyři ráno a na ubytovnu se vracet nejdříve v šest hodin večer, někdy ale i až v deset hodin večer.

Z ubytoven je do lesů přepravovali v přeplněných autech a někdy i v prostorách určených pro přepravu nákladu, bez oken či jiného zdroje světla a vzduchu. Také přestávky na oběd se zkrátily na pouhou půl hodinu, a když přšelo, dostali lidé namísto dne volna pláštěnku. Kvůli tomu, jak dlouhé byly jejich pracovní dny a jak málo různého vybavení měli k dispozici, neměli vůbec možnost zakoupit či uvařit si večer pořádné jídlo nebo usušit si mokré oblečení. Navzdory tomu se další den do téhož mokrého oděvu museli obléci.

Na dělníky **neustále dohlíželi** dozorcí – buď Slováci, nebo etničtí Maďaři z Rumunska. Ti nepracovali, ale bez ustání pracovníky pobízeli k větším výkonům a rychlejšímu tempu. Říkali, že důvodem je snaha co nejrychleji předat pokácené stromy českým lesníkům; až poté prý měly české úřady převést peníze na výplaty. Dělníci si stěžovali na nedostatečnou komunikaci se slovenskými dozorcí, kteří jen neustále opakovali „robota, robot“, ale kvůli jazykové bariéře se s dělníky nemohli domluvit. V některých případech dokonce průběh pracovního procesu dozorcí nahrávali na video. Komentovali to slovy, že pokud nahrávky uvidí šéf (Martinák⁶) a bude se mu zdát, že nepracují dost tvrdě, mohou být dělníci v nebezpečí vyhazovu.

S pomocí lesních správců dozorcí skupinám každý den přidělovali **úkoly**. Každý pracovník měl splnit určitou **kvótu** v závislosti na místě, kde pracoval, a typu práce, kterou dělal. Ti, kteří káceli, měli za úkol pokácet 0,5 až 0,7 hektaru denně, zatímco ti, kteří dřevo zbavovali kůry, za den měli zpracovat deset metrů krychlových dřeva. Plnění kvót však kontrolovali pouze dozorcí a dělníci si stěžovali, že někdy museli pracovat dál, ačkoli stanovenou kvótu splnili.

Nehledě na to všechno se dělníci domnívají, že je občas kontrolovaly vrtulníky patřící firmě Less & Forest, které nad lesy létaly. Martinák a muži z jeho ochranky prý zase prováděli kontroly na ubytovnách.

Pouze v jedné skupině si ale její členové vybavili, že jim někdo dal školení v **bezpečnosti práce a první pomoci**. Většině dělníků se nedostalo žádného školení vztahujícího se k

⁶ V případech, v nichž dělníci podepsali smlouvy s firmou Wood Servis Praha, lze předpokládat, že Martinák byl buď zástupce ředitele, nebo dokonce sám ředitel firmy. Více viz předchozí články.

užívání daného vybavení (především motorových pil a odkornovačů), zajištění bezpečného pracovního prostředí nebo k tomu, co dělat, když někdo utrpí úraz. V některých oblastech byl terén velmi členitý a dělníci si vybavují: „Občas nad námi někdo kácel strom a my přitom byli blíže úpatí kopce. V takovém případě na nás dotyčný jen zahvízdal nebo zavolal, ať se uhneme, aby na nás strom nespádl.“ Dělníci jsou přesvědčení, že byli zbytečně vystaveni příliš velkým rizikům. Museli se jim sami naučit vyhnout a nikdo jim neposkytl žádné školení ani se těmto rizikům nesnažil předejít.

V průběhu výkonu práce také mnozí zjistili, že stromy napadl nějaký brouk, jehož kousnutí bylo považováno za jedovaté a někteří z těch, které pokousal, pak už nebyli schopni v práci pokračovat. Jiní utrpěli **pracovní úrazy** nebo ve spojení s výkonem práce **onemocněli**, kupříkladu zmiňme zasažení padajícím stromem, zranění různých částí těla motorovou pilou, bolesti zad zapříčiněné přílišnou námahou, chřipku, zápal plic, či problémy s kostmi pramenící v nošení mokrých oděvů ač byla zima, atd. **V případě úrazu** lidem nebyla poskytnuta patřičná lékařská péče a zjistili tak, že ve skutečnosti není zajištěno zdravotní pojištění – sliby, které jim dal český šéf a lidé při náboru, se ukázaly jako liché. Poté, co pracovníci přestali být „k užitku“, nebo pokud bylo zřejmé, že se jejich zdravotní stav bude nadále zhoršovat, byli posláni zpět do Rumunska. Většinou také dostali nějaké peníze jako kompenzaci za odvedenou práci z doby předcházející úrazu. Vyskytly se ale i případy, kdy „někteří lidé, kteří utrpěli pracovní úraz, za svou práci neobdrželi žádnou mzdu, protože prý jejich lékařská péče byla příliš nákladná“. V jednom případě, kdy se dělník sekl do prstu na noze, „ho kvůli tomu, že nebyl pojištěný, nechali na chodbě a dozorce musel zaplatit pět tisíc, aby mu bylo poskytnuto základní lékařské ošetření. Tohoto člověka poslali zpět, ale rána mu ještě tři dny krvácela. [...] Jiný člověk zas utrpěl zranění od motorové pily a do rány se mu dostala infekce. Poslali ho do práce a pak zpátky do Rumunska.“

Vzhledem k takovým situacím si lidé uvědomili, jak důležité je mít pracovní smlouvu a rozumět těm jejím článkům, které by se mohly vztahovat na pracovní podmínky a jejich práva. Většina lidí ale smlouvu ani nezahlédla, dokud nezorganizovali protest a nepohrozili, že přestanou pracovat, pokud nedojde k úpravě jejich postavení pomocí pevně dané smlouvy.

Stávky

Většina skupin rumunských pracovníků se zapojila do organizace stávek či se stávek zúčastnila – jejich pracovní podmínky totiž byly velmi náročné a situace nejistá, neboť vykonávali nebezpečnou práci bez pracovní smlouvy a zdravotního pojištění a neměli žádnou záruku, že jim někdo zaplatí. Odmítali tedy dále pracovat a dožadovali se okamžitého vyplacení mezd a lepších pracovních podmínek i lepších podmínek ubytování. Především se zaměřili na několik **hlavních problémů**, například: aby měli každý týden jeden den volno a celkově každý den pracovali kratší dobu, aby dostali čas na nákup jídla a aby měli možnost si ho někde uvařit, aby obdrželi náhradní nářadí a vybavení a měli k dispozici pokoj k sušení oblečení, aby dostali zapláceno za práci, kterou odvedli do doby, kdy vypukly stávky, aby dostali pracovní smlouvu a bylo jim zajištěno zdravotní pojištění atd. Brzy poté, co přestali

pracovat, si s dělníky přišel promluvit „velký šéf“ – Martinák – v doprovodu své ochranky a tlumočnicka. Zopakoval sliby týkající se dobrého platu a možnosti vydělat si víc, pokud lidé budou překračovat stanovené kvóty. Oproti platu slíbenému před příchodem do České republiky ten přislíbený nyní už nebyl tak vysoký, ale stále slušný – obnášel mezi osmi a dvanácti sty eury měsíčně (tedy cca 20–30 tisíc korun).

Tehdy také pracovníky přinutili k podpisu **smluv** v češtině. „Žádali jsme o překlad smlouvy, ale řekli nám, že to není možné a že buď podepíšeme, anebo nás pošlou domů,“ vybavuje si jeden z dělníků. V některých případech lidé své smlouvy po podpisu už nikdy neviděli. Ve srovnání s předchozími pracovníky zaměstnanými v první polovině roku firmou Affumicata byl hlavním zaměstnavatelem uvedeným na smlouvách pro rok 2010 Wood Servis Praha. Ve smlouvě nebylo uvedeno nic bližšího k délce jejího trvání či k výplatě. Až po porovnání s různými typy českých pracovních smluv jsme shledali, že rumunští lesní dělníci podepsali „dohodu o provedení práce“, tedy druh smlouvy určený pro dočasnou práci, která celkem nepřekročí sto padesát hodin ročně a z níž pro zaměstnavatele nevyplývá povinnost zaměstnancům platit jakékoli sociální pojištění.

Výplata

Mezi lidmi vracejícími se do Rumunska nebyl nikdo, kdo by dostal takovou mzdu, jakou za práci v českých lesích očekával. Nicméně ti, kteří v České republice zůstali kratší dobu, obdrželi alespoň nějakou mzdu, zatímco na ty, kteří zůstali déle, se obvykle „zapomnělo“. Nedostávali už ani peníze na jídlo a neměli ani žádný doklad o pracovním poměru.

Jak už bylo uvedeno výše, v létě roku 2010 lidé z Rumunska odjížděli stejnými autobusy, v nichž se vraceli ti, kteří utrpěli úraz. Zpočátku nás mátl **nedostatek komunikace** mezi vesničany; zdálo se, že se vzájemně neinformovali o pracovních a platových podmínkách týkajících se práce v lese. Pak ale vyšlo najevo, že ti, kteří se vrátili jako první, „nějak zapláceno dostali ... Sice ne 1500 eur, ale 500 nebo 800. Navíc pro srážky z platu vždy bylo vysvětlení, tudíž noví pracovníci neměli důvod k obavám, že by nemuseli dostat slíbenou mzdu. A i pro ty, kteří dostali jen 500 eur, ... to představovalo hodně peněz.“

V průběhu práce v ČR některým lidem došlo, že se jedná o příliš náročné zaměstnání a že by nemuseli dostat zapláceno. Předstírali pak nemoc a žádali o poslání domů, jelikož pochopili, že tímto způsobem obdrží alespoň část peněz, na něž měli nárok. Po jedné protestní stávce, během níž lidé žádali o vyplacení zálohy, se Martinák vypravil do banky v nejbližším městě, „vybral peníze, rozložil je na střechu auta a začal se jednoduše ptát, kolik dní kdo pracoval. Podle toho jsme pak dostali zapláceno.“ Ve výsledku se tedy některým lidem podařilo vymoci si alespoň část mzdy, zatímco jiní nedostali vůbec nic.

Každý dělník měl nárok na 1000 Kč týdně na jídlo, ale někteří lidé tyto peníze přestali dostávat a museli začít stávkovat, nebo si vymyslet jiné metody. Mezi ty patřilo např. používání menšího množství benzínu v motorových pilách, což umožnilo použít něco z peněz

na benzín na jídlo, nebo konzumace lesních plodů, které byly k nalezení v okolí. Když lesním dělníkům přestalo být vypláceno i oněch tisíc korun, většinou to znamenalo, že se o ně už nikdo nestará a že je brzy vyhodí z ubytovny.

Všichni, kteří se ocitli v této situaci, se domů museli dostat sami; obvykle za pomoci některého ze spolupracovníků či rodiny. Někteří lidé volali „Martě“ – ženě, která prováděla nábor a která s dělníky občas byla v kontaktu. Ta jim ale říkala, ať si promluví s dozorci. Když ji lidé v telefonu obvinili z toho, že je podvedla, sdělila jim, aby jí už nevolali. Jiným lidem zase Martinák či dozorci řekli, že firma zkrachovala nebo právě krachuje a že tudíž nedostanou slíbenou výplatu. Nakonec to vždy dopadlo tak, že už nebyl nikdo, kdo by s dělníky vůbec jednal, takže jim došlo, že je tam prostě nechali.

Metody nátlaku a vydírání dělníků

Většina lesních dělníků se svěřila, že se cítili neustále pod dozorem a že byli nejrůznějším způsobem zstrašováni. Nejběžnější metody se týkaly způsobu, jak s nimi zacházeli dozorci – urážky, nahrávání na video a výhrůžky, nátlak, aby pracovali co nejrychleji, a někdy také to, že se s dozorci neměli jak dorozumět. Nejlepší pracovníky dozorci občas odměňovali pozváním na něco k pití, což vedlo k štěpení solidarity mezi dělníky.

Na druhou stranu Martinák spolu se svou ozbrojenou ochrankou pracovníkům vyhrožoval, že je pošle zpátky, pokud nebudou pracovat dostatečně usilovně a tvrdě, a přiměl je, aby podepsali smlouvy, jimž nerozuměli. Současně si dělníci byli vědomi toho, že když si někdo na cokoli stěžoval, byl přesunut jinam, nebo dostal okamžitě výpověď.

Lidé, kteří utrpěli úraz, buď museli i nadále pracovat, aniž by jim byla poskytnuta odpovídající lékařská péče, nebo dostali výpověď a byli posláni domů. V některých případech bylo dělníkům osobně vyhrožováno, nebo se nikoli vlastní vinou ocitli v situaci, která jim připadala nebezpečná. Jeden z mnoha příkladů za všechny zmiňuje případ dozorce, který se k dělníkům choval slušně a podle jejich svědectví ho Martinák zbil. Jindy se stalo, že čtrnáct dělníků vešlo do Martinákova pokoje oznámit mu, že se vrací do Rumunska, ale on své ochrance přikázal, aby jednoho z nich vyvedla ven. Jeho kolegové se vyděsili a ubránili ho, takže se ve výsledku nic nestalo.

Někteří lidé pomýšleli na **podání trestního oznámení či stížnosti policii**, ale ta jim nebyla nijak nápomocná. Jedna skupina dělníků, která pracovala blízko Železné Rudy, si vzpomíná, jak v ubytovně jednu noc proběhl policejní zátah a policisté jim všem kontrolovali občanky a pasy. Když si ale lidé začali stěžovat na to, jak se s nimi zachází, policisté na to nereagovali a řekli jim jen: „když vám neplatí, jde o problém, který si máte vyřešit sami se zaměstnavatelem“. Policie tam prý měla jen zkontrolovat, zda dělníci v zemi přebývají legálně.

Další vzpomínka vztahující se k policii se týká jednoho dělníka, který překročil povolenou rychlost. Policisté, kteří ho zastavili, zavolali Martinákovi. Ten zavolal zpátky danému řidičovi a sdělil mu, ať zpomalí, nebo bude muset zaplatit pokutu. Stejně tak v případě, že policie kontrolovala někoho, kdo u sebe neměl doklady, stačilo, aby dotyčný řekl, že pracuje pro Martináka, a nechali ho být, aniž by mu kladli nějaké další otázky nebo mu udělili pokutu. Také těm, které vystěhovali z ubytoven, policie sdělila, že jim nemůže nijak pomoci. Kvůli tomu všemu lidé ztratili důvěru v policii i v to, že by se nějaký úřad skutečně zabýval jejich stížnostmi a podpořil je ve vyřešení dané situace.

Odjezd

„Ty, kteří tam pracovali nejdéle, oklamali nejméně,“ připouští jeden z pracovníků, jehož kolega v českých lesích pracoval přes pět měsíců. Ti, kteří se vrátili z důvodu úrazu nebo proto, že už v českých lesích nechtěli dál pracovat, obdrželi alespoň část peněz, které jim náležely. Nicméně ti, kteří zůstali až do konce v naději, že přece dostanou zapláceno, se ocitli v pozici, kdy se o ně už nikdo nestaral a oni neměli ani práci, ani peníze na jídlo. Nakonec je vyhodili z míst, kde byli ubytováni, a cestu zpátky domů si museli zaplatit sami.

Kvůli špatné zkušenosti s policií se někteří snažili kontaktovat velvyslanectví Rumunska v Praze. Jeden z dělníků požádal svého švagra, aby zavolal na ambasádu. Ten si vzpomíná, že mu poté, co popsal situaci, řekli, ať „co nejdřív zmizí, protože jinak přijedou⁷ v minibusích nebo džípech a zmlátí je.“ Věděli i o jiných podobných případech a řekli mu, že už o tom slyšeli před značnou dobou a že hledají zodpovědné osoby [...]. Dělníkům ale z ambasády radili, ať nic nepodnikají, protože by jim mohla v Rumunsku zapálit dům ukrajinská mafie. Také tomu, kdo na velvyslanectví osobně volal, „řekli, abychom se neobraceli na policii, protože dělníci neměli pracovní smlouvy a mohli by jít do vězení nebo být vyhoštěni ze země: prý by je prostě sebrali a odvezli za hranice, do Německa, kde by je nechali jejich osudu.“

Dělníci, jimž se nedostalo žádné pomoci ani od policie, ani od velvyslanectví, se vrátili do Rumunska. Značná část z nich si stěžovala na zdravotní potíže – na bolesti zad a kostí spjaté s náročnou prací a na úrazy zapříčiněné nebezpečnými pracovními podmínkami. Někteří podali trestní oznámení na policii a na několika místech se dané případy ještě vyšetřují. Ačkoli se postižení dělníci nebojí možných důsledků vyšetřování, většina z nich ztratila jakoukoli naději, že by tyto případy mohli být rozhodnuty v jejich prospěch a že by mohli obdržet odškodnění.

Pro většinu lesních dělníků se jednalo o první zkušenost s migrací a téměř všichni byli v České republice poprvé v životě. Hospodářská situace v místech, odkud pocházejí, vedla k tomu, že mnozí z nich byli nezaměstnaní a nabízely se jim pouze dvě možnosti: pěstovat si jídlo pro vlastní potřebu a příležitostně krátkodobě pracovat, nebo využít migraci za prací. Spolehli se na ústní slib dobré mzdy, která by jim i jejich rodinám na nějakou dobu zajistila

⁷ Na mysli měli zaměstnavatele nebo „mafii“, která byla se zaměstnavatelem spojená.

slušnou životní úroveň, dokud by se nenaskytla jiná příležitost, jak si vydělat. Ta by s největší pravděpodobností opět znamenala migraci.

V mezidobí české firmy v roce 2011 pokračovaly s dalšími nábory Rumunů. Celá řada inzerátů na internetu dělníky směřuje k nejrůznějším pracovním agenturám, které jsou ochotné sdělit další detaily týkající se pracovní nabídky až poté, co jim bude uhrazen zprostředkovatelský poplatek⁸. Bohužel i bez dalších podrobností můžeme konstatovat, že se jedná o inzeráty téměř totožné s těmi předchozími.

Překlad: Olga Richterová

Článek vznikl v rámci projektu „Systém pracovních kontrol imigrantů v ČR: je třeba inspirace odjinud“, který je realizován s laskavou podporou Velvyslanectví Spojených států v ČR.

Open Society Fund Praha podpořil investigativní výzkum Siminy Guga a dalších výzkumníků v Rumunsku o rumunských pracovních v českých lesích.

O autorce:

Simina Guga vystudovala sociologii na Bukurešťské universitě, magisterské studium absolvovala v oboru antropologie na Národní škole pro politické a správní vědy v Bukurešti. V posledních šesti letech se zaměřuje především mobilitou lidí, nejprve se zabývala především otázkami emigrace, později pak imigrace a nucené migrace. Pracovala pro několik neziskových organizací a konfederaci odborů. V současnosti hledá možná utopistické angažmá, které by jí dávalo svobodu volnější činnosti a požadovalo méně kompromisů.

⁸ Při rozhovoru se zaměstnancem jedné z těchto pracovních agentur bylo sděleno, že s českými zaměstnavateli podepsali dohodu o mlčenlivosti. Jméno české firmy tudíž není možné odhalit před tím, než potenciální pracovník zaplatí poplatek za zprostředkování a obdrží oficiální pracovní nabídku.